

Anulu I.

N° 10.

Fóia bisericesca.

Organu

pentru cultura religioasa a clerului si a
poporului.

Redigeata de

Dr. **Alesandru V. Gram'a.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

25 Maiu 1883.

Cuprinsulu:

Oficialii administratiunei episcopesci in biserica resaritului. — Esplicarea fericiriloru. — Documinte relative la istoria bisericeii noastre. — Supranaturalulu in religionea crestina. — Dialogu intre Aristotele si Alesandru celu mare asup'a intieptiunei vietiei. — Literatura. — Credinti'a, speranti'a si iubirea. — Casuri de morte.

Apare in 10 si 25 st. n. a fia-carci luni.

Pretiulu pre unu anu 3 fl. v. a.

Blasiu, 1883.

Tipograff'a Seminariului gr.-cat. in Blasiu.

Oficialii administratiunei episcopesci in baseric'a resaritului.

Nice odata nu s'a facutu atât'a abusu cu apretiarile dreptului basericescu resariteanu cá in tempulu mai nou. Tote nuantiele constitutionalismului si ale liberalismului modernu politicu voiescu unii a le aflá in dreptulu acest'a. De ace'a nu si aducu aminte, cá constitutionalismulu liberalu de astádi nu este nice de cum unu modu de guvernare validu pentru tote tempurile si infalibilu, ci este numai unu modu anumitu de guvernare nascutu in tempulu mai nou din principie, ce abstragu cu totulu dela religiune, si cari dorere se geréza astádi de principie moderne. Constitutionalismulu acest'a imprumutatu din Angli'a se baséza si este nascutu din spiritulu necrestinu alu neinerederei si alu presumptiunei despre reutatea unui fia-carui omu, in urm'a caruia tota intie-leptiunea de guvernare stá in ace'a, cá unui fia-caruia factoru din viet'i'a statului i se pune in coste una specie de controloru, cá se nu faca ceva reu; astu-feliu monareului i se opune poporulu, casei de diosu cas'a de susu, ministeriului parlamentulu, puterei legislative puterea esecutiva despartita de ea si asia mai departe. Acum a visá, cá baseric'a adevérata in resaritu ori in apusu a potutu se aiba ver odata ver una constitutiune in sensulu si in spiritulu acest'a si nascuta din atari principie, este mai multu cá naivu, éra a pofití pre venitoriu basericea una constitutiune basata pre atari principie, ce abstragu cu totulu dela invetiatur'a ei, insemnéza a nu mai stá pre terenulu basericescu. Baseric'a cá ori si ce societate si are si ea constitutiunea ei data de insusi Ddieu in lineamentele fundamentali Constitutiunea acest'a inse se baséza pre principie cu totulu diverse de principiele constitutionalismului modernu, pre principiele iubirei si ale incederei. Ea nu purcede din principiulu, cá toti factorii din viet'i'a ei publica facu numai reu, deca nu voru fi impiedecati si contrabalansati prin alti factori, ci ea purcede din principiulu, cá in baserica se se santiósca mai antáiu unulu fia-care pre sine, si atunci tote voru merge bine, *cautati mai in ainte de tote imperati'a lui Ddieu si dreptatea lui, si tote cealalte se voru adauge voue* este bas'a constitutiunei basericea. Deca cineva stá pre bas'a constitutiunei acesteia a basericea, si deca între marginile ei voiesce se suplinésca ver unu defectu si se vindece ver una rana, atunci baseric'a lu primesce cu bratiile deschise. Inse deca confundandu tote laolalta voiesce óre cine se arunce in spatele basericea constitutiuni si institutiuni nascute din principii diverse si opuse la ale ei, constitutiuni si institutiuni trecutorie, ce tempulu le aduce, si erasi tempulu le duce, atunci acel'a trage diosu baseric'a din inaltimea ei cea ideala in

sfer'a cea obscura a caducit atei. Politicii constitutionali cei mai sinceri spunu apriatu, c a constitutionalismulu de ast adi este numai unu periodu de transitiune la republica. Ore acum unu omu cu minte pote dor i se faca si baseric'a unu atare drumu? Se lasamu se inghita alte baserici tote fructele copte si necoapte ale tempului. Noi inse cu baseric'a nostra se tienemu la constitutiunea si principiile ei cele domnedieesci, cari ne submiustr eza destula potere de a suplin i totu de a un'a ori ce defectu si de a vindecă ori ce rana, ce s'ar' ivi in S. nostra Baserica. Constitutiunea acésta si spiritulu ei celu sublimu deca o ar' aprofund a visatorii de constitutionalismu modernu prin dreptulu resariteanu, atunci Domne multu bine aru poté face santei baserici. Inse dorere! Eli acést'a nu o facu. Si inca ce e mai multu si mai nesuferibilu, pre unii i a cuprinsu una mania de a vedé dreptulu acest'a liberalu constitutionalu figurandu in tota splendorea in baseric'a romanésca din ainte de Unire, asia in c atu dupa acestia deca baseric'a unita voiesce se fia liberala dupa asia numitele idei ale seculului alu 19-le, atunci nu are alta lipsa dec atu se se intorne la ce'a ce a avutu in ainte de unire. Ap'a si foculu, ce nimene nu le a potutu impreună nice odata laolalta, dupa acestia le vedemu impreunate in istori'a nostra. Eli ni areta pre Romani in tempurile vechi in Ardealu pre terenulu civilu iobagi si pre celu basericescu constitutionali, pre terenulu civilu in focu, si pre celu basericescu in apa. O Istoria! C atu abusu se mai face cu tine! Si tu totusi numai atunci poti se fii unu indreptariu bunu alu venitoriului, cându esti una oglinda fidela a trecutului, fia acel'a c atu de tristu! Ce nu potu se déca strainii despre noi, cându vedu cum se propaga la noi idei de aceste at atu de fantastice facia cu trecutulu basericeii nostre, ma se propaga cu una ingamfare mare, fora c a celi competenti se déca nice baremu unu euventu in contra. Nu avemu nice de cum de scopu cu ocasiunea acést'a a aret a naivitatea assertiuniloru de genulu acest'a. Cine cunosce numai c atu de pucinu dreptulu vechiu resariteanu si istori'a basericeii nostre din ainte de Unire ride la audiulu unoru aserte că aceste. Dorimu inse a contribu i c atu de pucinu la lamurirea cestiunei cu privire la dreptulu resariteanu si cu privire la dreptulu basericeii romanesci din ainte de Unire in specie, pentru-că pre venitoriu se nu se nasca in privinti'a acést'a idei inca pote si mai curiose si mai naive. Spre scopulu acest'a lasamu se urmeze aci cu ocasiunea acést'a unu tractatu despre oficialii administratiunei episcopesci in baseric'a resaritului. De sine se intielege c a aci nu vomu lu a in consideratiune dec atu dreptulu resariteanu din ainte de Cerulariu, fiendu-c a elu atunci s'a desvoltatu, si dupa Cerulariu nu a mai facutu mai multu nice unu progresu, si si deca ar' ff facutu, acel'a pentru noi nu ar' avé nice una insemnatate basericésca. In urm'a acestor'a apoi rog amu pre ori ce cetitoriu, se asemene oficialii acestia cu notarii sinodului, juratii si titorii scaunului si alti oficiali curatu calvinesci din baseric'a romanésca din ainte de unire, si voru vedé numai de c atu, c a administratiunea basericeii romanesci in ainte de S. Unire numai resarit ena nu a fostu. De alta parte

vediendu ori si cine strulu celu lungu alu oficialiloru episcopesci in baseric'a vechia a resaritului precum si agendele loru, se judece, óre mai potu fi aceia practici pentru tempulu nostru de acumu. Insusi celi desbinati de baserica recunosc, cà oficialii acestia nu mai corespundu tempului presente, din care cauza i au si parasitu si au primitu, care cum a potutu si cum a vrutu, parte institutiuni dela noi parte dela protestanti si reformati, asia in câtu se pote díce, cà in privinti'a acést'a nu mai stau pre bas'a dreptului basericescu celui vechiu resariteanu, a carui principie si aplicare practica au fostu curatu catolice.

In baseric'a orientale antececulariana episcopii in gubernarea basericeii loru se ajutáu cu consiliulu altoru clerici, pre cari afora de ace'a i mai foloseáu si cá nesce organe administrative si judiciai. Acestia se numieáu: *ὑπερησίου ἐκκλησιαστικαί*. Afora de acestia mai eráu si alti oficiali episcopesci, cari aveáu de a ajutá pre episcopulu in functiunile lui liturgice, pentru cá servitiulu divinu se se pota tiené cu pompa si splendore mare. Acestia se numieáu: *οἱ τῶν εὐαγγέλιων οἰκων κληρικοί*. Éra toti laolalta se numieáu: *οργάνια ἐκκλησιαστικά*, seau *ἀρχοντίκια* si *ἀξιώματα*.

Motivele introducerei oficialiloru acestor'a au fostu a) Presbiteriulu basericeii primitive, care a servitu de prototipu si basericeii mai tardii. In baseric'a primitiva dupa analogi'a sinediului jidovescu s'a formatu in fia-care baserica langa episcopu unu consiliu de preoti si diaconi.

Presbiteriulu acest'a aveá mare autoritate, din care cauza s'a tienutu si in seculii urmatori si a castigatu numiri tare onorifice, precumu: *βουλὴ ἐκκλησίας Θεοῦ*, = consiliulu basericeii lui Domnedieu, *ἱερατικόν, ἱερατικὴ γερουσία* presbiteriu ieraticu s. a. b) Traditiunea basericesca. Castigandu baseric'a pace, si venindu astufeliu in pusetiune de asi impleni chiamarea ei cum se cuvine, se întielege de sene, cà i s'au inmultitu agendele si astufeliu si oficialii au trebuitu in continuu se se inmultiesca. c) Canonele basericesci, cari de multe ori au demandatu cá se se introduca unulu seau altulu oficiu episcopescu. Ma ce atinge partea liturgica, multu a contribuitu la inmultirea oficialiloru episcopesci si analogi'a curtei imperatesci din Bizantiu, care si aveá personalulu seu pentru ceremoniele aulice.

Numerulu oficialiloru nu erá la tote basericele episcopesci egalu. Cele patriarchali si metropolitané mai avute aveáu numerulu completu alu oficialiloru. Cele metropolitane mai serace si cele episcopesci aveáu mai pucini oficiali. Intre tote inse nece un'a nu se poteá asemená cu cea din Constantinopolu. Oficialii eráu diaconi si preoti, si prin lege si datina erá fixatu rangulu unui fia-caruia, asia câtu dupa demnitate loculu primu lu ocupáu in baserica oficialii de rangulu mai inaltu si dupa ace'a pre rendu celi lalti pana la celu din urma.

Astu-feliu toti oficialii eráu impartiti in doue coruri. Corulu dreptu (*ὁ χορὸς δεξιὸς*) cuprindeá pre oficialii celi mai de frunte, si sedeáu in baserica de laturea drepta, si chorulu stingu (*ὁ χορὸς ἐνώπιος*) care cuprindeá pre oficialii de rangulu alu doile, si siedeáu in partea stenga in baserica.

Corulu dreptu erá impartitu in doue, anume: demnitatile mari: *ἀρχοντίαια μεγάλα*, si demnitatile mici: *ἀρχοντίαια μικρά*. Demnitatile mari eráu impartite in trei grupe, contienendu fia-care câte 5 demnitari, afora de cea de antáiu, in care eráu 6. Grupele aceste se numieáu *Πεντας* si precedeá cea de antáiu, apoi cea de a dou'a si in urma cea de a treia.

A. Corulu dreptu.

a) Dignitatile cele mari.

Antai'a Pentas.

1. Economulu *ὁ οἰκονομος.*
2. Sacellariulu *ὁ σακελλάριος.*
3. Schefofilacele *ὁ σκευοφύλαξ.*
4. Chartofilacele *ὁ χαρτοφύλαξ.*
5. Saceliulu *ὁ σακέλλιον.*
6. Fisculu *ὁ πρωτέξδικος.*

A dou'a pentas.

1. Protonotariulu *ὁ πρωτόκριτος τῶν νοταρίων.*
2. Ceremoniariulu *ὁ καιστρούσιος.*
3. Referendariulu *ὁ ρεφερενδάριος.*
4. Logotetulu *ὁ λογοθέτης.*
5. Actuariulu *ὁ ὑπομνηματογράφος.*

A treia Pentas.

1. Hieromnemon *ὁ ἱερομνήμων.*
2. Oficialulu epigonatiului *ὁ ὑπόγονάτων.*
3. Protocolistulu *ὁ υπομνημωδων.*
4. Invetiatoriulu basericei seu predicatoriulu *ὁ διεκρημνευτής τῆς ἐκκλησίας.*

Personalulu subsidiariu a corului dreptu erá:

1. Propunetoriulu Evangeliei *ὁ διδάσκαλος τοῦ εὐαγγελίου.*
2. Propunetoriului apostolulu *ὁ διδάσκαλος τοῦ ἀποστόλου.*
3. Propunetoriulu psalmiloru *ὁ διδάσκαλος τοῦ ψαλτηρίου.*
4. Oratorulu elocuentu *ὁ ρήτωρ.*

b) Dignitatile cele mici.

1. Archidiaconulu.
2. Diaconulu alu doile.

B. Chorulu stengu erá impartitu

in oficialii, ce trebuieáu se fia preoti seu diaconi, si in oficialii ce eráu lectori (anagnosti) seu psalmisti.

a) Oficialii, ce trebuieáu se fia preoti seu diaconi.

1. Protopresbiterulu.
2. Alu doile protopresbiteru.
3. Esareulu.
4. Superiorulu basericescu.

Personalulu ajutatoriu alu superiorului basericescu constá din:

- α) Superiorulu basericiloru parochiali.
- β) Superiorulu monastiriloru.
- γ) Superioriulu antimiseloru.
- δ) Superiorulu Evangeliiloru.
5. Catechetulu.
6. Visitatoriulu *περιοδεύτης.*
7. Preotulu botezatoriu.
8. Oficialii cancelariei eepiscopesci.

Acestia eráu urmatorii:

- α) Procurorii seccundari.
- β) Oficialii supliciloru.
- γ) Oficialii forului judecatorescu.
9. Oficialii fapteloru caritative.

Acestia eráu:

- α) Parintele orfaniloru.
- β) Impartitoriulu elemosineloru.
- γ) Ecclesiarchulu.

b) Oficialii, ce eráu lectori seu psalmisti.

1. Oficialii cantului basericescu.

Acestia erau:

- α) Protopsaltulu.
- β) Doi domestici.
- γ) Doi primiceri.
- δ) Mai marele contacelor.

- ε) Canonarchulu.
- ζ) Proximulu.
- 2. Oficialii cetiriloru basericesci eráu:
 - α) Mai mai marele anagnostiloru.
 - β) Nomiculu.
 - 3. Oficialii afaceriloru cancelariei.
 - α) Mai marii notariloru.
 - β) Oficialii curtii episcopesci.
 - 4. Oficialii cultului divinu:
 - α) Adunatoriulu poporului.
 - β) Inspectoriulu basericeii.
 - γ) Inspectoriulu ordinii cultului divinu.
 - δ) Mai marele luminiloru.
 - ε) Ostiariulu.

C. Servitorii basericesci eráu:

1. Deputatii.
2. Acolitii.
3. Pazitorii usiloru palatiului epescu.
4. Pazitorii supellectileloru bascesci.
5. Portatorii de carbuni.
6. Aprindiatorii de lampe si de lumini.
7. Purtatoriulu patronului basericeii.
8. Pazitoriulu mirului.
9. Inspectorulu padimentului basericeii.
10. Inspectorulu amvonului.
11. Mai marele immormentatoriloru.

De aci in coló vomu vedé ce agende avé unulu fia-care oficialu¹⁾.

Esplicarea fericiriloru.

de Basiliu Ratin prof. de S. Teologia in seminariulu metropolitanu din Blasiu.

(Continuare).

4. Cine a mersu pana acolo, câtu cu spiritu blandu si cu umilintia se pleca sub man'a iubirei domnediesci, acel'a a recunoscutu dejá, cá nimicu nu e asia de sublimu si pretiosu, cá ascultarea de Domnedieu si binecuventarea gratiei; unulu cá acel'a nu mai ambla atunci dupa bucurii seau onore lumesca. Numai dreptatea in aintea lui Domnedieu e poft'a si rogatiunea animei sale; cáci acést'a dreptate cuprinde in sene totu, ce face pre omu dreptu in aintea lui Domnedieu.

Isusu numesce implinirea voiei Parintelui seu cerescu mancarea sa (Joanu 4, 34.); ér' invetiatur'a sa o numesce apa, ce tiene si in vieti'a eterna (Joanu 4, 14.). Prin urmare sub dreptate e de a se intielege: implinirea vointiei divine, cunoscerea si observarea doctrinei lui Isusu. Fomea si setea inse dupa acést'a dreptate nu e alt'a, de câtu **dorulu** dupa perfectiune, vointi'a de a propasí pre calea Domnului, de a se supune cu totulu lui Domnedieu. Acestu doru fierbinte e alu 4-le gradu de fericire si se exprima prin cuvintele: „*fericiti suntu celi ce flamendiescu etc*“. Fomea si setea (adeca poft'a cea fierbinte) si-voru aflá indestulirea, pentru-cá „se voru saturá“ díce Christosu (Joan 6, 35 si 51).

5. Deca Domnedieu linistesce fomea si setea *dupa dreptate*, atunci omulu se-si aduca aminte, cá nu s'a facutu elu dereptu, ci l'a facutu Ddieu

¹⁾ Vedi Goar *Ευχολόγιον μεγα* Venet. 1730 pg. 227—231. *Ἐρωσία τῶν σιμαζίων τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης ἐκκλησίας, ἃ διηρημένυθησαν κατὰ τὴν τάξιν.*

din îndurarea sa, ér' nu pentru meritele omului! Apoi îndurarea acést'a domnedieésca omulu nu o pote mai bine *reintorce*, de câtu asia, deca face si densulu îndurare, facia cu alti omeni. Deca in modulu acest'a *resplatesce iubirea* cea mare alui Domnedieu, atunci a ajunsu una trepta noua de fericire, pentrucà: „fericiti suntu celi înduratori“ dîce Christosu. Ér' îndurarea cum se pote face, ni spune Isusu la s. Luc'a 6, 36—38; unde dîce: „*nu judecati*“ (nu critizati pre altii fora crutiare), „*nu osanditi*“ (nu tieneti pre nimenea asia de reu, câtu se nu se pota întorce); „*iertati*“ (nu resplatiti reu cu reu, batjocura cu batjocura, ci iertati vatematoriului); „*dati*“ (elemosina, ajutoriu amicaveru prin svatu ori fapta, prin cuvinte de mangaiare; aci se pote aplicá parabol'a despre Samaritanulu înduratu). Deca omulu in modulu acest'a va face îndurare, atunci va esperiá promisiunea Domnului „*cà de aceia se voru îndurá*“, adeca voru capetá îndurare nu numai la Domnedieu, ci si la omeni, pentrucà deca cineva e neînduratoriu catra altii, atunci si acestia suntu catra elu, si din contra.

6. Cu câtu face omulu mai multa îndurare, si in acést'a si-afila fericire, cu atât'a va fi mai curata anim'a lui de pofte rele, de ura, invidia, vanitate, superbia etc. Omulu ajunge atunci la a 6-a trepta a fericirei: „*fericiti suntu celi curati cu anim'a*“. Celi curati cu anim'a suntu acei'a dupa s. Augustinu, cari *au tote virtutile* si nu se semtiescu vinovati cu pecate. De curati'a animei se tiene: a) curati'a prin penitentia; b) pastrarea curatiei facute prin penitentia prin implinirea continua a voiei Domnedieesci; c) propusulu firmu de a face binele si a încungiurá reulu; d) simplitatea animei si ferirea de faciaria. Astu-feliu anim'a curata va fi ferita si in patimi, voiosa si in necasuri, avuta si in misería. Nici una remunerare mai frumoasa nu pote promite Christosu, de câtu acést'a: „*cà acei'a voru vedé pre Domnedieu*“. Precum ochiulu e organulu, cu care omulu vede natur'a, asiá e anim'a curata organulu, cu care omulu cunosce pre Domnedieu. Cu câtu e mai rea anim'a, cu atâtu e mai departe Domnedieu; ér' cu câtu e mai curata, cu atâtu e mai aproape Domnedieu, cu atâtu e mai chiara privirea in fienti'a divina, cu atâtu e mai întima credinti'a in Densulu, cu atâtu e mai fericitoriu sentiulu, cà e fiulu lui Domnedieu. In anim'a curata locuesce Domnedieu.

7. Unde locuesce Domnedieu. acolo e pace, pace in anima, in casa, pre campu etc. pace santa si fericita cu Domnedieu. Aici amu ajunsu la *trept'a cea mai inalta a fericirei*, pentru-cà mai mare nu se pote cugetá, de câtu pacea lui Domnedieu in anim'a omului. Deca inse pacea lui Domnedieu, carea e mai pre susu de tota mintea, locuesce in anim'a omului, atunci si omulu iubescce pacea, face, intemeieza pace, si in totu tempulu e gata de pace. La acestu scopu inaltu vré Isusu se indemne pre crestini cându dîce: „*fericiti suntu facutorii de pace, cà aceia fii lui Domnedieu se voru chiamá*“, adeca: voru fi asemenea Domnedieului pacei, cá fii tatalui seu. Pacea dupa s.

Augustinu. e ace'a stare a perfectiunei, unde nu e nice certa nice contradicere. Cert'a si contradicerea pote se aiba locu:

1) intre Domnedieu si omu, cându acest'a se departa de Domnedieu prin pecatu;

2) in omu insusi, cându semte in medularile sale una alta lege, carea se opune lelei mintii sale (Rom. 7, 23);

3) intre omu si omu, cari suntu siesi inimici. Pacificii cerca asia dar' in ainte de tote a se impacá cu Domnedieu; acést'a se intempla prin penitintia, prin observarea preceptelor, prin folosirea fidela a gratiei castigate prin Christosu; apoi se nesuescu dupa pacea cu sine insusi, acést'a se intempla, cându si punu in ordine tote misicările animei, si tote patimile si aplicările corpului le supunu sub domni'a spiritului. In fine se silescu a sustiené pacea si cu deapropete loru, de ora-ce iute si bucurosu si-intindu mân'a spre iertare, nu dau nice una ansa ori ocasiune spre conturbarea pazei. Pacificii acesti'a se numescu apoi fii lui Domnedieu. Fiu se numesce cineva seau prin nascere, seau prin primirea benevola (adoptare) pentru iubirea ce o gusta din partea parintiloru sei, si pentru asemenarea, ce o are cu parintii. De ace'a se numescu si facutorii de pace fii lui Domnedieu a) pentru-cá pre ei i primesce Domnedieu, cá pre nesce fii, din grati'a castigata prin Isusu Christosu, si apoi i iubescé cá pre fii sei, fiindu-cá iubescé pacea, fiindu „Domnedieulu pazei“ (Rom. 15, 33); b) pentru-cá pacificii facu ce'a, ce a facutu Fiulu lui Domnedieu, alu carui opu a fostu: se impreune, ce e desbinatu; si astu-feliu in cátu iubescu si densii pacea suntu asemenea lui Domnedieu.

8. Pacea inse trebue eluptata, pentru-cá nu cu lupta usiora invinge credinti'a. Pentru ace'a díce Isusu catra credintiosii sei imbarbatandui si mangaiandui: *„fericiti suntu celi persecutati pentru dreptate etc.“* Suferinti'a e prob'a credintiei, midilocolu de chiarificatiune pentru celi evlaviosi. Cine n'a luptatu, nu a traitu; prin suferintia ajungemu la bucuria, prin nopte la lumina, prin lupta la invingere.

Sub „dereptate“ se intielege aci totu ce se tiene de religiunea cea adeverata, de marturisirea acelei'a, de observarea preceptelor divine, de vertute, etc. „A fi persecutatu pentru dereptate“, insemna: a fi persecutatu a) pentru-cá ti marturisesci publice credinti'a; b) pentru-cá remani credintiosu si statornicu in observarea lelei crestine; c) pentru-cá te distingui prin nevinovatia si vertute, prin temerea de Domnedieu si santiania, prin incungiuurarea conversatiuniloru cu necredintiosii, etc. Er' sub „imperati'a ceriurilor“ se intielege a) fericirea eterna in ceriu, b) regnulu Mesianu, seau Baserec'a lui Isusu Christosu aici pre pamentu.

Cu sentintiele de pana aci s'a adresatu Isusu catra intrega multímea ascultatoriloru sei; acum se intorce in specie catra Invetiaceii sei dícundu: *„fericiti veti fi, cându ve voru batujocori pre voi etc.“* Aci se repetiesce fericirea a 8-a cu alte cuvinte spre a se aretá, cá si apostolii voru fi fericiti,

déca voru fi constanti, si voru suferi persecutiunile. S. Mateiu aduce trei specii de persecutiuni, ce au se le suferé S. Apostoli: a) *batujocur'a*, adéca omenii cu cuvente inimice si batujocuritorie se voru cercá a ve instrainá de mene, díce Mantuitoriulu; b) *persecutiunea*, va se díca: instrainarea prin atacuri faptice, precum au patítu-o martirii; c) *calumniarea*, ce se cuprinde in sentintí'a: „*si voru díce totu cuventulu reu in contr'a vostr'a*“. Cuvintele: „*pentru mine*“ se referescu la Isusu; ér' „*mintiendu*“ se referesce la calumniatori, si suntu cá nesce conditiuni la castigarea fericirei, cá si candu s'ar' díce asia: „*si voru díce totu cuventulu reu in contr'a vostr'a*“, 1) pre nedreptulu, 2) pentru Domnedieu.

Inse voi se fiti nevinovati, anim'a vostr'a se fia curata! atunci: „*bucurative si ve desfetati etc.*“ Aci li se promite apostoliloru fericirea eterna, cá una remuneratiune pentru suferintie, si fiendu-cá remuneratiunea presupune meritu, de ace'a se facu atenti Apostolii, cá in continuu se se lupte, si se invinga tote dificultatile impreunate cu marturisirea Religiei crestine.

Tote cele optu fericiri suntu totu atáte virtuti eroice crestine. Cá virtuti eroice de sine se intielege, cá suntu premiate in cealalta vietia cu fericirea eterna, precum si díce Mantuitoriulu despre practisatorii fericiriloru: „*bucurative si ve desfetati, cá plat'a vostr'a multa este la ceriuri*“. Din motivulu acest'a cele optu fericiri forméza in S. Baseric'a norm'a dupa care se intempla canonisarea santiloru. De câte ori este vorb'a in Rom'a cá se se dechiare óre cineva de santu, totu de a un'a se cérca mai antáiu, cá óre respectivulu practisat'a in vietia in modu eroicu un'a celu pucinu din cele optu fericiri, si numai dupa-ce se constatéza, cumcá a practisatu celu pucinu un'a, numai atunci se dechiara de santu. In cele optu fericiri a datu asia dara Mantuitoriulu nostru si unu indreptariu santei sale Baserici, de care va avé se se tiena in procesele canonisarei santiloru.

Documinte relative la istori'a basericei nostre

de Joann Antonelli can. metrop.

Species facti

cu ocasiunea cumperarei bunului fundationale dela Cutu.

§. 1.

Maiestatea s'a c. reg. apostolica in an. 1738, cându a portatu belulu celu crancenu borusicu, fece de vendiare unele bunuri fiscale in Transilvani'a. In cumperarea acelor'a a stipulatu si esc. s'a d. Comite Gabriele de Bethlen, cancelariulu aulicu transilvanu, si acele bunuri, pre cari Maiestatea S'a gratiosu i-a iertatu ale cumperá cu dreptulu preemtiunei perpetue si intru una diumetate de anu ale solví pre rondu cu sum'a, cu care le cumparase, le a ocupatu prin plenipotentiatulu seu spectatulu domnu Balo in juliu aceluiasu anu ¹⁾.

¹⁾ Acést'a se documenteza din epistol'a cancelariului dto 31 Martie si a plenipotentiatului Balo din 15 Juliu 1758.

§. 2.

De ora-ce inse spre total'a persolvire a sumei a celoru bunuri pre lunga ace'a, ce s'a fostu datu de escelenti'a s'a, mai remasese una suma notabila de ase depurá in terminu prefiptu si densulu erá ingreunatu cu interusuriile, ce aveá se le solvéscá Maiestatei sale, atátu pentru impregiurarile belului, care din completarea pretiului nu admiteá nece una relacsare, si de catra escels'a camera aulica inca se urgitá forte¹⁾; constrinsu prin ace'a necesitate comite, cá spre completarea depurarei pretiului aceloru bunuri se se iee unu imprumutu deca se ar' poté²⁾; si din predísele bunuri, pre celu dela Cutu lu face de vendiare lasandu cá se se vendia acelu-a carele ar' apromite mai multu si i-ar' dá mai antáiu banii³⁾).

§. 3.

Acést'a ocasiune de a cumperá bunuri contele Nicolau Bethlen, frate bunu alu escelentiei sale cancelariului, ilustrulu directoru alu causeru fiscale si spectatulu Josifu Balo plenipotentiatulu ambiloru considerandu in zelu apostolicu aflá cu cale a o notificá ilustrului Petru Paulu Aaron episcopulu Fagarasiului si ai scrie, cá deca are vre una dorire si pia intentiune, se se foloscesca de acesta fortuna si ocasiune, carea nu se va mai reintoce si se ajute acumu pre escelenti'a s'a d. cancelariu cu unu imprumutu declarandusi intentiunea de a cumpará bunulu dela Cutu, ce i-este in apropiare, se se insinue la ace'l'a si fora de amanare se oferescá 30,000 floreni rhenensi⁴⁾. Ce'a ce scriinduse episcopului

BCU Cluj / Centrul de Cercetare Științifică și Culturală
§. 4. University Library Cluj

Densulu primindu acestu salutaru consiliu cugeta mai seriosu la seminariulu seu diecesanu, pre care si incepuse alu redicá, in sensulu conciliului Tridentinu, descopere mai pre largu pi'a s'a intentiune Maiestatei sale c. reg. apostolice, escelentiei sale d. cancelariu, fratelui seu Nicolau de Bethlen si spectatului Balo, dechiarandu cá deca dominiulu dela Cutu se ar' poté aplecá in ore-careva modu cá fundatiune perpetua a seminariului seu diecesanu, cu asentulu regescu si principale, cu securitate plenaria si cu evictiunea fiscului reg. intentioneza seriosu alu cumpará, deca inse acestu bunu nu se ar' poté dá cá fundatiune seminariului seu, nu pote ajutá pre escelenti'a s'a d. cancelariu cu nece unu imprumutu⁵⁾).

§. 5.

Dupa ce supradísulu episcopu alu Fagarasiului s'a declaratú mai pre largu Maiestatei sale, acést'a, dandusi gratiosulu consensu la petitiunea episcopului si invoirea s'a de asc face propriu acelu dominiu seminariului diecesanu cu dreptulu preemptionsi perpetue in rescriptulu adresatu cancelariului, caruia

¹⁾ Contele Nicolau Bethlen din $\frac{2}{8}$, Balo din $\frac{12}{6}$, si $\frac{15}{7}$ Nic. Bethlen $\frac{14}{5}$, si $\frac{30}{7}$ 1758.

²⁾ Epistol'a lui Nicolau Bethlen din $\frac{16}{5}$, $\frac{24}{5}$ a Catharinei Csáki din $\frac{14}{4}$ 1758, alui Balo din $\frac{21}{4}$, $\frac{24}{5}$ si $\frac{15}{7}$ 1759.

³⁾ Nicolau Bethlen din $\frac{16}{5}$, Balo 17. $\frac{26}{5}$, $\frac{16}{6}$, $\frac{15}{7}$ 1758.

⁴⁾ Epistol'a episcopului din 22, si $\frac{24}{5}$, respunsulu Thesaurariatului din $\frac{6}{10}$ a cancelariului din $\frac{25}{4}$ 1750.

⁵⁾ Vedi rescriptulu Thesaurariatului reg. din $\frac{18}{3}$, si $\frac{9}{10}$ 1758, epistol'a arhiepiscopului dela Strigonu din $\frac{9}{8}$, a cerculariului din $\frac{21}{3}$, alui Nic. Bethlen din $\frac{24}{5}$, Josefu Balo din $\frac{16}{6}$ 1758.

atunci în faptă se venduse și resignase dominiul Cutului, demanda grătiosu ase remite și înviá episcopulu la acest'a ¹⁾).

§. 6.

Escelenti'a s'a cancelariulu întielegundu asemenea din epistol'a episcopului întentiunea acestuia, fiendu silitu de impregiurari cere a i-se dá împrumutulu de bani pre lungă securitate suficientă, se învoiesce, decreteza a i-se dá și transpune bunulu dela Cutu sub titlulu de fundatiune perpetua și apromite, că voru urmá de sene și cele alalte, ce le doresce episcopulu. În privinti'a acestor'a se învoiesce se pertracteze cu plenipotentiatulu seu Josefu Balo, și i-scrie, că acel'a primindu dejá plenipotentia dupa cumu va aflá cu cale sei espedeze în numele ambiloru litere obligatorie.

§. 7.

Episcopulu oferinduise acést'a ocașiune atâtu de salutaria a cumperá pentru fundatiunea s'a bunulu dela Cutu, ce'a ce atunci erá cunoscutu atâtu Maiestatei sale c. reg. apostolice și celsisimului Principe câtu și arhiepiscopului dela Strigonu, numerá împrumutulu escelentiei sale d. Nicolau Bethlen, și acest'a declara, că lu primesce spre defalcarea sumei integrale pentru dominiulu din Cutu, pre care atunci se exprima că este absolutamente determinatu alu cumpará.

§. 8.

Nicolau Bethlen și Balo acumu cunoscandu întentiunea episcopului cu privire la bunulu dela Cutu pre ace'a o aproba o acceptéza și declara, că eli nu numai voru spriginí cumpararea, ci chiaru si preferu pre episcopulu celor' alalti, cari mai solicitéza acést'a și lu asecura, că se pote îngriji fora de nece una dubietate de pretiulu acelu bunu, se nu dificulteze a mai adauge inca patru mili floreni pre lungă celea 26000 floreni solviti, cu cari excels'a camera alica oferise acelu bunu altuia cu dreptu perenale, și cancelariulu cu acelu dreptu i-va strapune acelu bunu cu care l'a castigatu, banii pre cari episcopulu i numera sub titlulu de împrumutu i-va primí în contulu defalcării sumei integrale, și atâtu cancelariulu câtu și fratele seu Nicolau se voru adoperá, că episcopulu se-si pota implini votulu si asi ajunge scopulu capetandu bani în Vien'a dela locuri anumite, pre cari elu în locul frățelui seu a cancelariului cu ace'a condițiune i-a și redicatu, că deca episcopulu va voi se complaneze cu eli pentru bunulu de curendu cumparatu, nu voru întrelasă ai spriginí întentiunea episcopului, dejá i-s'a și oferitu dreptulu preemptiunei la acelu bunu, pentru ace'a și urgiteza pre episcopulu, se faca dispositiunile necesarie, că pretiulu de 30,000 floreni câtu mai curendu se lu pota administrá și asia se pota intrá în dominiulu predisului bunu). (Va urmá)

Supranaturalulu în religiunea crestina.

(Continuare din Nr. 5.)

A trei'a și cea din urma deosebire între cunoscinti'a naturale și supranaturale alui Ddieu și a lucrurilor lui stă în ace'a, că spre a crede și a

¹⁾ A se vedé corespondentiele lui Mihálcezi din ²³/₂. Balo din ²²/₂. Balo ¹³/₇, Nicolau Bethlen ²⁵/₇, 1758, ¹⁰/₆ 1758, ¹³/₃ 1761, ¹²/₄ 1759, cancelariului ²¹/₈ 1758, Nic. Bethlen ²/₆ 1758, Balo ¹⁰/₆ 1758, Cancelariulu ²²/₄ 1760 Balo ⁷/₃, 1760, Transpositiunea ²¹/₃ 1760.

tiené de adevărate lucrurile ce se tienu de cunoscinti'a cea naturală, omulu nu are lipsa de cev'a daru seau ajutoriu specialu alui Domnedieu; din contra spre a crede si a tiené de adevărate lucrurile, ce se tienu de cunoscinti'a supranaturală, omulu are lipsa de darulu si ajutoriulu lui Ddieu, care fora vetemarea libertatei i pleca inim'a spre credintia, asia câtu fora de ajutoriulu acest'a credinti'a este pentru omu absolutu cu nepotintia. Din motivulu acest'a si numesce S. nostra baserica credinti'a unu daru alui Domnedieu. Adevăruleu acest'a se vede din cuvintele Santului Apostolu Paulu la locul citatu, unde dupa ce areta, că pentru ce invetiatur'a de credintia este ascunsa chiaru si angeriloru, dice: „*noi inse nu amu primitu spiritulu lunei acesteia, ci spiritulu, care este din Domnedieu, că se scimu, ce ne a donatu noue Ddieu, si acést'a nu ve invetiambu pre voi cu cuvinte invetiate de ale lunei acesteia, ci asia precum invetia spiritulu, fiendu-că cele spirituali in modu spiritualu le tractămu; că omulu celu naturalu nu cuprinde cele ce suntu ale spiritulu lui Domnedieu, pentru-că lui i este nebunia, si nu o pote precepe, de ora-ce ea trebuie se se judece in modu spiritualu, pentru-că spiritulu tote le judeca*“. Doue lucruri sustiene prin cuvintele aceste S. Apostolu Paulu, cari ambe laolalta constituiescu adevăruleu de mai susu. Anume dice antaiu S. Apostolu Paulu, că noi, va se dica celi credintiosii amu primitu Spiritulu, care este din Domnedieu, fienducă numai asia potemu cunosce si crede lucrurile, ce ni le a donatu noue Ddien, va se dica invetiatur'a cea revelata. A dou'a dice S. Apostolu, că celi ce nu au primitu Spiritulu acest'a, care este din Domnedieu, nu numai nu potu crede si tiené de adevărate lucrurile donate noue de Ddieu, adeca invetiatur'a revelata, ci inca ce e mai multu, la acestia li se pare nebunia tota invetiatur'a revelata. Deca acum S. Apostolu Paulu dice, că celi ce nu au primitu spiritulu lui Ddieu, va se dica grati'a Lui, considera de nebunia tota invetiatur'a revelata, si deca mai departe dice, că numai aceia o potu primí si tiené de adevărate, cari au primitu spiritulu lui Domnedieu, atunci de sine urméza că cunoscinti'a supranaturală alui Ddieu si a lucrurilor lui este imposibila fora de darulu si ajutoriulu lui Ddieu.

Adevăruleu acest'a se mai vede si din cuvintele psalmistului: „*intru lumin'a ta vomu vedé lumina*“ va se dica numai in lumin'a gratiei tale vomu vedé, vomu cunosce si vomu crede lumin'a adevăurilor tale, că fora lumin'a gratiei tale nice lumin'a adevăurilor tale nu o potemu vedé, cunosce si crede.

Inse cunoscinti'a supranaturală alui Ddieu si a lucrurilor Lui inca este de doue specii, anume, un'a in lumea acést'a prin *credintia* si alt'a in lumea cealalta prin *vederea imediata* alui Ddieu.

Cunoscinti'a naturală alui Ddieu si a lucrurilor Lui cu ajutoriulu ratiunei o numesce S. S. Parinti si Teologii: *lumen rationis*. La acest'a vorbindu in genere se pote redică ori ce omu. Cunoscinti'a supranaturală in lumea acést'a prin credintia o numesce: *lumen gratiae*. La acést'a se redica numai credintiosii,

éra cunoscinti'a supranaturala in cealalta lume prin vederea imediata alui Domnedieu o numescu: *lumen gloriae*. La acést'a se redica numai Santii din Paradisu.

Dialogu intre Aristotele si Alesandru celu mare asupr'a intieleptiunei vietiei.

de *Petru Birt'a* prot. gr. cat. in Halmagiu.

Unulu dintre adeveturile cele mai momentose ale santei nostre baserici, ce lu néga protestantii, este adevurul, cà natur'a omenésca prin pecatulu originalu s'a debilitatu ce e dreptu in facerea binelui, inse nu s'a stricatu cu totul, asia in câtu se nu pota face absolutu nemic'a bine. In contr'a adevurului acestuia invetia Protestantii, cà natur'a nostra prin pecatulu stramosiescu s'a stricatu asia de tare, câtu totu ce face ea fora ajutoriulu gratiei, este pecatu, si paganii chiaru si cei mai buni nu au facutu absolutu nemicu bine, ci numai pecate, si inca pecate splendide, precum dîcu eli. Asertiunea acést'a gresita a Protestantiloru se pote combate cu multe arguminte din revelatiune. Inse se pote combate chiaru si cu arguminte istorice. Dialogulu acest'a areta destulu de evidentu falsitatea ei. Paganulu Aristotele sustiene facia cu Alesandru marele principie cu totul corecte relative la intieleptiunea vietiei. Semnu cà in natur'a omenésca, desi debilitata, totusi a remasu ceva bunu, candu unu paganu pote vorbí astu-feliu. Revocarea in memoria a lucrurilor acestor'a este tare de lipsa acum, candu teologi romani asia numiti ortodocsi propaga prin càrti romanesci cu voia seau fora voia principie protestante. Nu de multu ni vení in mana unu opu teologicu scrisu de unu asia numitu ortodocsu, in care dela inceputu pana la capetu amu aflatu protestantismulu golu goluti, protestantismulu atátu de antipaticu naturei poporului romanescu! Cetindu opulu pana in capetu, ni am pusu intrebarea: ce deosebire este intre opulu acest'a si intre catechismulu lui Rakotzi? si amu aflatu cà alta deosebire nu este, decátu cà catechismulu a fostu scrisu de unu strainu, éra opulu acest'a de unu romanu. In urm'a acestor'a ne cuprinde mirarea, cum atari teologi potu se condamne catechismulu lui Rakotzi. Baseric'a nostra a adusu in poporulu romanu credinti'a cea vechia la conscienti'a de sine. Chiaru si cele patru puncte le professá poporulu romanu de multu in ceremoniele si usantie sale

religiose, si baseric'a nostra a facutu numai, cá poporul se marturisésca si esplicite ace'a, ce implicite marturisieá de multu. Pre bas'a credintiei acesteia s'a desvoltatu si a infortitu baseric'a nostra cá nice cându de 18 sute de ani, si a facutu mai multu bine natiunei romane cá ori si ce alta institutiune si cum n'a facutu baseric'a remasa in desbinare nice odata si nice nu va face. Si pre langa tote aceste, câti necunoscutori nu facu imputari basericeii nostre, cà ea s'a abatutu dela traditiunile poporului romanescu, desi ea nu a facutu altu ceva nemicu, decâtu a adusu credinti'a cea vechia la conscientia de sine in poporul romanescu, si pre bas'a credintiei acesteia conscie de sine s'a desvoltatu in scurtu tempu in mesura asia mare in tote direptiunile, câtu partea cea remasa desbinata nu o va ajunge nice cându. Inse toti cei ce facu atari imputari nedrepte basericeii nostre, nu dicu unu cuventu, cându vedu cum altii stracura protestantismulu si calvinismulu in poporul romanescu, care in veacurile trecute a suferitu asia multu, pentru-cà n'au vrutu se-lu primésca. Sermanu poporu romanescu! Paharulu celu amaru, ce l'ai respinsu, cându ti-lu au intinsu strainii, acel'a ti-lu intindu acum fii tei! Ce ti a fostu atunci amaru fiendu-cà a fostu dela strainii, acum ti e dulce fiendu-cà e dela fii tei! Desteptate odata si cunosce, cà numai baseric'a unita, glori'a si onorea si decorea ta ti intinde tie paharulu acel'a, din care au beutu mosii si stramosii tei dela descalecarea loru pre pamentulu acest'a si pana tardiu dupa-ace'a, si din care si au alinatu dorerile in nenumeratele vicisitudini ale tempului. Desteptate si vedi, cà nu in Lipsc'a si Genev'a, ci in Rom'a suntu suvenirile tale si nationali si religiose! *Red.*

Intieptu alu vietiei se pote numi numai acel'a, care cu inima impacata si indestulita scie vietii si fara de acelea, ce sortea nu i-a donatu seau ce nenorocirea i-a rapitu, si acést'a e cea mai salutaria de intre tote sciintiele, cà-ce de ar' avé cineva cunoscinti'a cea mai perfecta despre universulu intregu, de ar' perlustrá si percurge tote insulele mâriloru vaste si departate, de ar' avé cunoscinti'a cea mai adunca despre guvernarea toturoru natiuniloru pamentului, de ar' aduná in granariulu mintei sale archivulu intregu alu sciintieloru si arteloru, fericé numai atunci va poté fi, déca va sci a-si ordiná timpulu vietii sale si a dispune de dinsulu intieptiesce, si déca va sci a se folosi de viétia amesuratu scopului seu ultimu prefriptu de provedinti'a divina. O de amu aflá de unu lucru demnu de apretiare, cá se aruncámu o privire mai seriosa asupr'a semtieminteloru inimei nostre, déca ni amu dá silinti'a in locu de deseie plangeri a aflá isvorulu si caus'a suferintieloru nostre; déca

ni amu intorce o atentiune mai seriosa, mai agera asupr'a esempleru doctrinari de tote dfilele, si déca ne amu silí si adlaborá intru a cunosce infirmitătile nostre cele numeroase: in adeveru dupa aceste cercetări amu aflá, cá poftetele nostre suntu esagerate, cá fontân'a si caus'a miseriei si a suferintieloru nostre nu pôte se jaca altu undeva de câtu in noi insine, cá miile de lipse, neajunsuri si necasuri nu potu se fia altu-ceva, de câtu unu morbu sufietescu alu nostru, si cá in starea nostra amu poté se fimu fericiti si tara de tote acele, ce cu atâte fatigii, obosintia si tormentare a cugeteloru ne trudimu a le castigá!

In adeveru, atâte ore dulci si placute nu le ar' consumá dorerile, pieptulu nostru nu-lu ar' obosi si tormentá dorerile si neodin'a continua, si de cumva ne ar' si ajunge ore ce necasuri, acele nu ni s'ar' paré asia de grele si apesatorie, pentru-cá pieptulu neobositu, tare si sanatosu ar' poté suportá schimbările sortiei. Cu tote aceste si de comunu indigintele nostre numai noi ni le multiplicámu; esemplele evenimenteloru de tote dfilele nu influintieza asupr'a nostra, in suferintiele si dorerile nostre suntemu contumaci si in darulu cerului nu voimu a aflá indestulire. Pote fi dar' mirare, déca ne abatemu dela calea cea drépta, si carier'a pre care procedemu nu ne conduce la limanulu doririloru nostre? In cortulu imperatescu locatu in midiloculu castreloru belicose si invingatorie siedeá odineora invingatoriulu lumei, marele Alesandru. Mintea-i erá ocupata de idei resbelice si cuceritorie, pre facia-i se vedeáu nisce trasuri de o cugetare seriosa si adunca, ér' sufletulu i erá incungiuratu de planuri multu ustaniciose. Cu frica si mare temere se departáu sierbitorii de eroulu eroiloru, ér' mai marii curtei nu se incumetáu a-lu conturbá in profund'a-i cugetare, numai Aristotele, inteptulu curtiei si educatoriulu seu din tineretie si a luatú cutezanti'a de a se apropiá de domnitoriulu meditatoriu si cu indrasnéla a-lu intrebá despre caus'a cugetarei sale celei adanci.

Marele Alesandru desceptanduse din somnulu aduncu cá deintro mare a cugeteloru, cu o facia blanda cautandu spre betranulu seu educatoriu, si multiamindu-i cá-ce lu-a treditu si desceptatu din somnu-i multu ustaniciosu, i-a respunsu: „eu intru acolo m'am luptatu cu mintea, cum asi poté mai in graba devinge si subjugá Vavilonulu“ si deca ti va succede acést'a lu intrebá intieptulu. „Pe potericulu din intinsulu fluviu Eufratu voiu edificá unu portu pentru una mîia de nâi resbelice“ si deca si acést'a se va intemplá i-dise éراسi intieptulu. „Me voiu dimite pre marca intinsa si voiu procede contra Arabiei“ ér' dupa tote aceste ce vei mai face lu mai intrebá intieptulu? „Voiu cuprinde poterie'a Cartagen'a si domnitori'a lumei Rom'a“ si deca vei subjugá tota lumea ce vei mai face o domnitoriule? dise intieptulu. „Atunci voiu gustá odin'a si voiu fi fericitu“.

„O câtu de neintieptu esci domnitoriule“ i-raspunde acum cu indrasnela intieptulu. „Numele teu domineza lumea intrega; posesiunea-ti castigata cu

bratiulu teu potinte e fara asemenare; dupa lupte sangerose si dupa ani multi si fatigiosi voiesci se ti castigi acc'a, ce faptice poti se posiedi si acum, adeca odin'a si fericirea, deca numai vei abdice de planurile tale cele ambitioase, si te vei multumi cu ce ai, cà cine scie ore cându le vei avé tote cele planuite, mai avevei vietia, cá se te desfatezi in ele! Inse domnitoriulu lumei n'a voitu a ascultá svatalu intieptului; inim'a lui s'a consumatu de poftesatiosie, sufletulu lui nu a cunoscutu darulu pazei; torintele cugeteloru consumatorie i-a nimicitu puterea vietii, si in anulu etatei sale 32 sperantiele cele mari ce le nutrise, le a suplinitu unu frustu de pamentu, mormentulu!

O câtu si mai câtu suntu asemeni cestui domnitoriu alu lumei, de si in proportiune forte neinsemnata, cari cautandusi odin'a inimei afara de sine se lupta cu torintele pofteloru nesaciosie, pre cându locuint'a cea adeverata a odinei e unice pieptulu si inim'a, si isvorulu celu mai curatu mintea sanatosia, si tote acele ce nu purcedu din acést'a suntu numai visuri falace si seducatorie ale imaginatiunei.

„Cine scie, ore candu le vei avé tote cele planuite, mai avevei vietia, cá se te desfatezi in ele“. Cine nu vede asemenare intre cuvintele aceste si intre cuvintele Mantuitorului: *„nebune in noptea acést'a voru se cèra sufletulu teu dela tine, dara cele ce ai adunatu ale cui voru fi?“* Éra celu ce va vedé asemenarea, acel'a de siguru cà nu va mai sustiené cu protestantii, cà natur'a omenésca fora de ajutoriulu gratiei nu este capace absolutu de nemicu bunu.

Literatura.

In dilele aceste ni veni un'a cartitia mica intitulata: Baseric'a romana de P. O. D. Joanu Marcu protopopulu Satumarelui. Autoriulu pledéza din motive politice pentru unirea tuturoru Romaniloru cu baseric'a Romei, inse pre lunga crearea unui ritu si a unei discipline diverse atátu de baseric'a greca câtu si de cea latina. Ide'a in parte nu este noua. Ea a fostu suscitata si desvoltata cu multa eruditiune si de fericitulu Episcopu de Orade mare Josifu Popu Szilágyi, numai câtu acést'a a consideratu tota cestuinea mai multu din punctu de vedere basericescu si dogmaticu si in privinti'a ritului si a disciplinei a avutu idei mai conservative, in cari dupa parerea nostra P. O. D. Protopopu a mersu prea departe, deca nu cumva acést'a este numai la parere, fiendu-cà precum insusi marturisesce, inca nu si a desvoltatu ideile sale in detaliu. Afara de Romanii uniti cu greu credemu, cà ideii acést'a va aflá ceva resunetu la celilalti. Relatiunile acestor'a de sute de ani cu Patriarculu celu grecescu din Constantinopolu inimiculu celu mai mare alu Santului Scaunu Apostolicu asia plini de prejudetie i a facutu facia cu Rom'a, câtu se infora de una unire cu mam'a nostra Rom'a, care si pre terennu nationalu a facutu de nenumerate ori mai multu bine Romaniloru decâtu toti Patriarchii resaritului cu Constantinopolulu in frunte. Prea On. D. Protopopu va scí, cà Romanii desbinati de Rom'a s'au mantuitu ce e dreptu de Patriarculu Constantinopolitanu, inse spiritulu lui si astádi mai ambla printre eli cá un'a fantoma de nopte, si pana cându nu voru alungá si spiritulu lui dintre eli, pana atunci ideii asia salutarie, cá cea suscitata de P. O. D.-Sa nu va aflá intre eli nici unu resunetu. Un'a foia asia numita ortodoxa si a si batutu jocu de ide'a P. O. D.-Sale.

Altumintrele noi scim, cà mai multi ehiaru si diatre barbatii de statu romani impartasiescu ide'a P. O. D. Protopopu. Pentru ce tacu inse aceia?

Credinți'a, speranți'a și iubirea.

Cându ôre de manie descindu pre omenime,
 Și viscolulu vietiei sdrobesece furiosu,
 O dulce alinare pe-aripi de ângeri vine
 Și mângăie suspinulu la omulu *credințiosu*.

Cându tote suntu perdute afara de viétiã
 Și nicăiri nu este prospectu de ajutoriu,
 Ferice-i peregrinulu, ce'n dulcea lui *speranțiã*,
 Asteapta susu in ceriuri balsamu alinatoriu.

Cându pieptalu voscodiesce și n'afli fericire,
 Ori unde s'ar' întorce privirea retacindu,
 Eu o afiu Domne in a *Ta iubire*,
 Ce tote le nfloresce daru misticu reversandu!

Corneliu Popu Pecurariu
 clericu absolutu.

Casuri de morte.

† In Lugosiu a repausatu in 9 Mai st. n. Rssimulu D. *Gavrila Popu* Canonicu custode alu bisericeii catedralei și Decanu alu Temisioarei dupa unu morbu îndelungatu prevediutu cu S. S. Sacraminte ale moribundiloru in etate de 65 de ani. Osemintelei s'au binecurentatu și immormentatu in 10 Mai st. n. a. e. la 4 ôre d. a., éra S. Liturgia pentru repausatulu s'a tienutu Sambata in 12 Mai st. n. a. e. in bisericea catedrala din Lugosiu. Repausatulu a functionatu în tineretiele sale și cá professoriu in Blasiu. Elu a fostu in clerulu romanu greco-catolicu unulu dintre barbatii celi mai versati in studiulu istoriei, despre ce marturisescu articlii lui celi multi parte monografici parte critici aparuti din candu in candu prin diversele foi ale nostre. In Sionulu romanu scrise odata și despre pusetiunea bisericeii romanesci in sînte de S. Unire, din care și astădi ar' poté se invetie toti celi ce vedu nu sciu ce epoca de auru a bisericeii romanesci in aînte de S. Unire. Pentru frumoșele lui cunoscentie a fostu in tempulu din urma denumitu de membru corespondinte alu Academiei de scientie din Bucureșci. Dee Ddieu bisericeii nostre și in specie diecesei Lugosiului multi barbati cá repausatulu in Domnulu. Fia-i tiarî'a usiora și memori'a neuitata.

* * *

† In Blasiu a repausatu la 10 Mai st. n. a. e. ieromonaculu dela monastirea Santei Treimi din Blasiu *Tom'a Jeronimu Albani* unulu din veteranii Archidieceșei in alu 83-le anu alu vietiei și in alu 60-le alu preotiei. Repausatulu a functionatu in tineretiele sale cá capelanu in Bistritia și cá parocu in Sicutiu, unde bisericea cea frumoșã edificata prin zelulu lui areta pana in diu'a de astădi, ce pastoriu bunu a fostu elu in vi'a Domnului. Dupa ace'a intrandu in ordulu calugarescu basilitanu a functionatu mai multi ani cá profesoriu in Blasiu, de unde apoi la cererea densului fû dispusu de parocu la bisericea din Maieri in Alb'a-Jul'i'a. De aci apoi fû rechematu la 1854 érași in Blasiu la S. Monastire, unde cu pucina intrerumpere de câtiva ani petrecuti la S. Monastire a Maginei și in parochi'a Misi-cracului petrecu pana la morte. Binecurentarea și inmormentarea oseminteloru s'a intemplatu Sambata in 12 Mai st. n. a. e. la 3 ôre d. a. pontificandu Rssimulu D. Canonicu Joannu Fekete Negruti, éra cuventulu funebralu s'a tienutu prin Redactorulu acestei foi. Fia-i tiarî'a usiora și memori'a neuitata!

Editoriu și redactoriu responsabilu Dr. Alesandru V. Gram'a.

Tipografi'a Seminarului gr.-cat. in Blasiu.